

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра документознавства та української мови (№ 801)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми/

(підпис)

А. Є. Прилуцька

(ініціали та прізвище)

«30» 08 2021 р.

**СИЛАБУС *ОБОВ'ЯЗКОВОЇ*
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Основи захисту інформації та інтелектуальна власність
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Документознавство та інформаційна діяльність
(найменування освітньої програми)

Ступінь вищої освіти – *другий (магістерський)*

Силабус введено в дію з 01.09.2021 р.

Харків - 2021

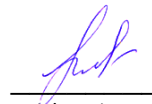
Розробник: Шемаєва Г. В., проф., д. н. із соц. комун., професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри
документознавства та української мови (№ 801)
(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри канд.філос.наук, доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

А. Є. Прилуцька
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Голова наукового гуртка каф. № 801

(підпис)

І. С. Казарцева
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Шемаєва Ганна Василівна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, професор кафедри документознавства та української мови.

В університеті викладає дисципліни: «Міжнародна інформація», «Основи захисту інформації та інтелектуальна власність», «Основи науково-дослідної роботи», «Інформаційно-бібліографічне забезпечення технічної діяльності».

Напрями наукових досліджень: наукові комунікації, професійні міжнародні комунікації, галузеві інформаційно-бібліотечні ресурси, міжкультурний діалог у контексті інформаційно-бібліотечної взаємодії, міжнародна проєктна діяльність в бібліотечно-інформаційній сфері.

Контактна інформація: annashemaeva@ukr.net

2. Опис навчальної дисципліни

1	Семестр, в якому викладається дисципліна	<i>Перший</i>
2	Обсяг дисципліни : Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС
3	Загальна кількість годин	120 год.
4	У тому числі аудиторних годин	32 год.
5	Самостійна робота (год.)	88 год.
6	Форма здобуття освіти	денна
7	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
8	Види навчальної діяльності	Лекції, семінарські/практичні заняття, самостійна робота
9	Види контролю	поточне опитування, модульний контроль
10	Вид підсумкового контролю	іспит
	Пререквізити	Дисципліна враховує знання, одержані в процесі вивчення студентами таких дисциплін як: «Міжнародне інформаційне право», «Електронний документообіг та електронне урядування», «Теорія та практика рекламних та PR комунікацій»
	Кореквізити	Дисципліна тісно пов'язана з вивченням таких курсів: «Міжнародна інформація», «Теорія соціальних комунікацій»

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – підготувати фахівця, здатного розуміти роль і значення інтелектуальної власності в соціокультурному та економічному розвитку суспільства та використовувати знання в професійній діяльності. Зміст дисципліни спрямовано на формування комплексу загальних та спеціальних компетентностей, необхідних для кваліфікованої роботи з інформацією, документними масивами, архівними документами в інформаційній, бібліотечній та архівній галузі відповідно до існуючого законодавства.

Завдання:

1. Сформувати цілісну систему знань з охорони та захисту інтелектуальної власності.
2. Поглибити знання студентів про основні системні компоненти інтелектуальної власності.
3. Ознайомити студентів із проблемами інтелектуальної власності в умовах розвитку сучасного інформаційного простору.

4. Розкрити особливості передачі майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності.

5. Навчити студентів застосовувати одержані знання у професійній діяльності.

Компетентності, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність генерувати нові ідеї;
- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- здатність виявляти ініціативу та підприємливість;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

здатність застосовувати у своїй діяльності норми законодавства України з питань інтелектуальної власності.

Професійні компетентності:

- здатність розуміти та використовувати знання для організації правомірного використання та поширення об'єктів, що охороняються інтелектуальною власністю;
- здатність застосовувати основи інтелектуальної власності для вирішення експериментальних, практичних і прогностичних завдань у галузі професійної діяльності;
- здатність забезпечувати ефективне управління інноваційними проектами та впроваджувати й поширювати інновації, що підлягають охороні інтелектуальною власністю.

Очікувані результати навчання:

- володіти знаннями з теорії і практики інтелектуальної власності;
- розуміти засади системної організації та модернізації охорони інтелектуальної власності на національному та міжнародному рівнях;
- застосовувати знання та практичні навички аналізу нормативних документів з інтелектуальної власності, що регулюють відносини в професійній діяльності;
- використовувати нормативно-правові засади охорони та захисту авторського права;
- складати договори на передачу майнових прав;
- використовувати права інформаційної установи як каналу, об'єкта та суб'єкта права інтелектуальної власності;
- застосовувати рекомендації національного органу інтелектуальної власності щодо правомірності використання об'єктів інтелектуальної власності в Інтернеті.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. СИСТЕМА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Тема 1. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціокультурному розвитку суспільства

Соціально-економічні стратегії в країнах світового товариства. Інтелектуальна власність як результат творчої діяльності та як система суспільно-правових відносин. Головні поняття та категорії інтелектуальної власності. Основні компоненти системи: суб'єкти, об'єкти, законодавство, організаційна структура охорони інтелектуальної власності, захист прав. Автор (творець) як первинний суб'єкт права інтелектуальної власності. Громадяни, юридичні особи та держава як похідні суб'єкти інтелектуальної власності. Суб'єкти та об'єкти авторського права. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав. Суб'єкти та об'єкти права промислової власності. Бібліотека як об'єкт і суб'єкт інтелектуальної власності.

Форма занять: лекції/семінарські/самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) відсутні.

*Тема семінарського заняття: **Вплив інтелектуальної власності на науково-технічний, економічний і культурний розвиток держави.***

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.

Тема, види робіт, що належать до самостійної роботи – Підготовка до семінарського заняття

Тема 2. Історичні аспекти розвитку інтелектуальної власності.

Зародження інтелектуальної власності. Статут королеви Анни (Англія). Французькі декрети. Становлення патентного права. Міжнародний аспект історичного розвитку інтелектуальної власності. Авторське право та право копірайт. Міжнародне право промислової власності в історичному контексті. Історія розвитку інтелектуальної власності на території України. Інтелектуальний капітал. Зростання ролі об'єктів інтелектуальної власності в міжнародній торгівлі, у забезпеченні конкурентоздатності товарів

Історія розвитку джерельної бази інтелектуальної власності. Перші міжнародні договори і конвенції у сфері інтелектуальної власності. Бернська, Паризька, Мадридська. Особливості розвитку законодавчої бази інтелектуальної власності в умовах сучасної незалежної України. Конституція України. Норми цивільного, господарського і кримінального кодексів України щодо інтелектуальної власності. Спеціальне законодавство України з питань інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність в системі законодавства України конкретних сфер діяльності: культури, інформації, реклами. Членство України в міжнародних договорах про інтелектуальну власність

Форма занять: лекції/семінарські/самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) відсутні.

*Тема семінарського заняття: **Розвиток інтелектуальної власності: історичний аспект***

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.

- Тема, види робіт, що належать до самостійної роботи – 1) Підготовка до семінарського заняття*
2) Характеристика основних положень Бернської, Паризької, Мадридської конвенцій.

Тема 3. Організаційна структура інтелектуальної власності на національному та міжнародному рівнях

Розвиток організаційної структури управління, що забезпечує діяльність у сфері охорони інтелектуальної власності в Україні. Особливості сучасного реформування організаційної структури охорони інтелектуальної власності. Орган виконавчої влади, що відповідає за політику у сфері інтелектуальної власності. Національний орган інтелектуальної власності, його завдання і функції, організаційна структура. Наукові та освітні установи України з інтелектуальної власності. Мережа недержавних організацій України, їх роль в системі державної охорони інтелектуальної власності. Об'єднання патентних повірених.

Засади формування міжнародної системи охорони інтелектуальної власності. Значення міжнародного співробітництва в сфері інтелектуальної власності. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WOIB), її структура і функції. Участь України в її роботі. Вплив Всесвітньої торгової організації (ВТО) на особливості охорони та захисту інтелектуальної власності. Угода TRIPS. Регіональні міжнародні організації з питань охорони інтелектуальної власності та співробітництво України з ними. Недержавні організації.

Форма занять: лекції/семінарські/самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) відсутні.

*Тема семінарського заняття: **Сучасний стан реформування структури охорони інтелектуальної власності в Україні***

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.

- Тема, види робіт, що належать до самостійної роботи – 1) Підготовка до семінарського заняття*
2) Ознайомитися з організаційною структурою WOIB

Модульний контроль

Змістовний модуль 2. ПРАВОВА ОХОРОНА І ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Тема 4. Авторське право

Поняття, основні задачі та функції. Джерела авторського права. Еволюція авторського права. Основні концепції авторського права. Зміст та умови дії авторського права. Виникнення та здійснення авторського права. Особисті немайнові права автора. Майнові права автора. Аксіоми авторського права. Реєстрація об'єктів авторського права. Винятки та обмеження у сфері авторського права.

Проблеми авторського права в умовах новітніх інформаційних технологій, зокрема: збір, використання і збереження електронних документів; використання інформації, отриманої з Internet

та з інших комп'ютерних мереж; розміщення документів та інформації в мережевому просторі, поцифрування документів, використання документів службами електронної доставки документів; копіювання документів з баз даних, оптичних дисків та інших електронних документів.

Форма занять: лекції/семінарські/самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) відсутні.

Тема практичного заняття: командна робота «Особливості охорони комп'ютерних програм». Задача.

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.

Тема, види робіт, що належать до самостійної роботи – 1) Підготовка до практичного заняття

2) Авторське право та інформаційне право: спільні та відмінні риси

Тема 5. Суміжні права Виділення суміжних прав в континентальній концепції авторського права. Виникнення і здійснення суміжних прав. Права виконавців, виробників фонограм і відеогам, організацій мовлення, обмеження їх прав. Організації колективного управління (ОКУ) майновими правами інтелектуальної власності, їх особливості. Українське агентство з авторських та суміжних прав (УААСП). Сучасні проблеми суміжних прав.

Форма занять: лекції/семінарські/самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) відсутні.

Тема практичного заняття: командна робота «Організація колективного управління майновими правами авторів (ОКУ)». Задача.

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.

Тема, види робіт, що належать до самостійної роботи – 1) Підготовка до практичного заняття

2) Використання суміжних прав відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права»

Тема 6. Право промислової власності

Особливості розвитку охорони промислової власності. Охорона прав інтелектуальної власності на результати технологічних інновацій – патентне право (винаходи, корисні моделі, промислові зразки). Основні принципи і критерії охорони об'єктів патентного права. Особливості охорони прав інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти промислової власності (наукові відкриття, комерційні таємниці, топографії інтегральних мікросхем, селекційні досягнення, ноу-хау). Охорона прав інтелектуальної власності на комерційні позначення (торговельні марки (знаки для товарів та послуг), географічні зазначення, фірмові найменування).

Форма занять: лекції/семінарські/самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) відсутні.

Тема практичного заняття: командна робота «Недобросовісне використання знаку для товарів і послуг» Задача.

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.

Тема, види робіт, що належать до самостійної роботи – 1) Підготовка до практичного заняття

2) Підготувати інформацію про розвиток конкретної ТМ на вибір студента.

Тема 7. Передача майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності

Економіка інтелектуальної власності. Оцінка прав інтелектуальної власності. Договірні відношення як основа передачі майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності. Поняття і типи авторських договорів. Договори на використання комп'ютерних програм і баз даних. Договори замовлення. Особливості управління майновими правами суб'єктів авторського права у бібліотеках, музеях, інформаційних установах. Ліцензія як правова форма розпорядження правами інтелектуальної власності. Види ліцензійних договорів. Реєстрація договорів. Договір комерційної концесії.

Форма занять: лекції/семінарські/самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) відсутні.

Тема практичного заняття: командна робота «Передача майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності на основі ліцензійних договорів». Задача.

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.

Тема, види робіт, що належать до самостійної роботи – 1) Підготовка до практичного заняття
2) Надати коротку характеристику основних договорів передачі майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Тема 8. Захист інформації та прав інтелектуальної власності

Основні аспекти захисту інформації. Види порушень у сфері інтелектуальної власності. Поняття недобросовісної конкуренції. Неправомірне використання об'єктів інтелектуальної власності, ділової репутації суб'єкта права інтелектуальної власності. Відповідальність за несумлінну конкуренцію. Неправомірний збір, розголошення і використання комерційної таємниці. Види порушень авторського права і суміжних прав. Основні форми, засоби і способи захисту прав інтелектуальної власності. Процедура захисту прав інтелектуальної власності. Реформування судової системи інтелектуальної власності в Україні. Медіація як неюрисдикційна форма подолання конфліктів у сфері інтелектуальної власності.

Форма занять: лекції/семінарські/самостійна робота.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти) відсутні.

Тема практичного заняття: «Захист інформації, правовий захист об'єктів, що охороняються інтелектуальною власністю, захист інтелектуальної власності в мережевому просторі» фокус-група.

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год.

Тема, види робіт, що належать до самостійної роботи – 1) Підготовка до практичного заняття

Модульний контроль

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено

6. Методи навчання

Словесні, наочні, зокрема: лекції (лекції-презентації, лекції-бесіди, лекції-дискусії, пояснення), практичні заняття (семінари-дискусії, презентації, фокус-групи), тести.

7. Методи контролю

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм та методів контролю: поточний контроль, модульний контроль, підсумковий контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	4	0...4
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...5	4	0...20
Виконання самостійної роботи	0...3	4	0...12
Модульний контроль	0...14	1	0...14
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	4	0...4
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...5	4	0...20
Виконання самостійної роботи	0...3	4	0...12
Модульний контроль	0...14	1	0...14
Усього за семестр			0...100

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і навичок для забезпечення програмних результатів навчання та відпрацювати всі семінарські/практичні заняття.

Добре (75-89) – достатньо знати основні теми дисципліни та відпрацювати всі семінарські/практичні заняття й самостійні завдання.

Відмінно (90-100) – ґрунтовно знати усі теми та питання з дисципліни, уміти застосовувати одержані знання у своїй професійній діяльності. Відпрацювати всі семінарські/практичні заняття й самостійні завдання.

9. Політика навчального курсу

Система оцінювання знань з дисципліни включає поточний і семестровий контроль. Поточний здійснюється під час проведення практичних занять проходять у формі обговорення, дискусії, виконання конкретних задач у вигляді кейсів. Для обговорення необхідно готувати усі питання. Виступ кожного студента має відповідати конкретному питанню дискусії, будуватися логічно й аргументовано з висловленням власної точки зору. До участі в обговоренні питання залучаються всі студенти. У доповненні виступів інших слід зауважувати на недоліках та відмічати особливе. Активна участь студента в обговоренні усіх питань заняття та поглиблене розкриття питання оцінюється найвищим балом, передбаченим для цього заняття. Практичні заняття проводяться на основі методу командної роботи. Оцінюється активність кожного студента.

Кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв. Семестровий контроль проводиться у форму іспиту через виконання тестових завдань. Пропущені семінарські та практичні заняття відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Якщо студент не відпрацював усі, передбачені дисципліною, завдання, до іспиту він не допускається. Форму і час відпрацювання студент та викладач взаємоузгоджують.

Студенти мають дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення. Плагіат та інші форми нечесної роботи перевіряються.

10. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, навчальні посібники; кейси, мультимедіа презентації

Джерела

ЗАКони УКРАЇНИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1. Про охорону авторських прав і суміжних прав
2. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі
3. Про охорону прав на промислові зразки
4. Про охорону прав на зазначення походження товарів
5. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг
6. Про захист від недобросовісної конкуренції

Основна література

7. Авторське право та суміжні права в Україні. Їх захист та відповідальність: практичний посібник. — К. : «Центр учбової літератури», 2020. — 224 с.
8. Антонов В.А. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право / В.А. Антонов. — К. : КНТ, 2005. — 518 с.
9. Атаманова Ю.Є. Право інтелектуальної власності: система міжнародно-правового регулювання / Ю.Є. Атаманова. — Х. : ПП «ДИВ», 2004. — 48 с.
10. Іванюк О.В., Литвинчук І.Л. Інтелектуальна власність: навчально-наочний посібник — Житомир: В. Б. Котвицький, 2014. — 163 с.
11. Шемаєва Г. В. Інтелектуальна власність. Конспект лекцій для студентів вищих навчальних закладів за напрямками підготовки «Культура» та «Мистецтво» / Г. В. Шемаєва. — Харків: Харк. держ. акад. культури, 2014. — 264 с.
12. Шуба І. В. Інтелектуальна власність. Конспект лекцій з дисципліни. — Харків. — 2016. — 91с.

Допоміжна

13. Авторське право для бібліотекарів: Підручник / [Пер. з англ. О. Васильєва]. — К.: ТОВ «ІММ «ФРАКСІМ», 2015. — 196 с.

14. Андрощук Г. Право інтелектуальної власності на неоригінальні бази даних : аналіз регіонального і національного законодавства / Г. Андрощук // Інтелектуальна власність. — 2006. — № 4. — С. 37-44.
15. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність : підручник / В.Д. Базилевич. — К. : Знання, 2006. — 432 с.
16. Бубенко П. Т. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / П. Т. Бубенко, В. В. Величко, С. М. Глухарев; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. — Х.: ХНАМГ, 2011. — 215 с.
17. Верба І. І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник / І. І. Верба, В. О. Коваль; за ред. С. В. Чікіна. — К. : НТУУ «КПІ», 2013. — 262 с.
18. Ганжуров Ю. Охорона авторського права у видавничій галузі : проблемні питання / Ю. Ганжеров // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2010. — № 6. — С. 11-13.
19. Гуцол Г. Електронні бібліотеки: проблемні питання видавництва, бібліотек, обов'язкового примірника, авторського права / Г. Гуцол // Вісн. Кн. палати. — 2010. — №10. — С. 48-49.
20. Дмитришин В.С. Інтелектуальна власність на програмне забезпечення в Україні /В.С. Дмитришин, В.І. Березанська. — К. : Вірлен, 2005. — 312 с.
21. Дроб'язко В. Колективне управління авторським правом і суміжними правами: європейський досвід і національна практика / В. Дроб'язко. — К.: ПП "Авокадо", 2006. — 88 с.
22. Економіко-правові проблеми у сфері інтелектуальної власності : монографія. — К. : Видавничий дім «ІнЮре», 2006. — 264 с.
23. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності / В.О. Жаров. — К. : Ін-т інтел. Власн. І права, 2004. — 64 с
24. Ієвіня О.В. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: навч. посіб. / О.В. Ієвіня. — К.: КНТ, 2007. — 264 с.
25. Інститут патентних повірених: міжнародний досвід та національна практика. Монографія /кол. авторів: Боровик П.А., Коваленко Т.В., Тверезенко О.О. — К.: ТОВ “Лазурит – Поліграф”, 2008. — 192 с.
26. Інтелектуальна власність. Навчальний посібник / За ред. д.т.н. Цибульова П.М. — К.: УкрІНТЕІ, 2006. — 276 с.
27. Интеллектуальная собственность, генетические ресурсы, традиционные знания и традиционные выражения культуры: общий обзор. — WIPO (Всемирная организации интеллектуальной собственности), 2015. — 56 с.
28. Капінос М.М., Лерантович Е.Т., Солощук М.М. Інтелектуальна власність: підручник. — Харків: НТУ «ХПІ», 2016. — 348 с.
29. Коноваленко В. Авторское право: автору, редактору, издателю / В. Коноваленко. — Х. : Фактор, 2007. — 496 с.
30. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: моногр. / О.В. Кохановська. — К.: Вид-во поліграф. центр «Київський ун-т». — 2006. — 463 с.
31. Право інтелектуальної власності: підручник для студентів вищих навч. закладів / за ред. О. П.Орлюк, О. Д.Святоцького. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2006. — 720 с.
32. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. — К. : Слово, 2006. — 1104 с.
33. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця. — К. : Наша культура і наука, 2006.
34. Филиппова Л. Я. Компьютерная этика: Морально-этические и правовые нормы для пользователей компьютерных сетей : Учеб. пособие / Л. Я. Филиппова, В. С. Зеленецкий; Харьк. гос. акад. культуры и др. — Х.: Кроссрод, 2006. — 209 с.
35. Черевко Г. В. Інтелектуальна власність : навч. посібник / Г. В. Черевко. — К. : Знання, 2008. — 412 с.
36. Штефан О. О. Авторське право і суміжні права у рекламі / О. О. Штефан, А. С. Штефан. — К.: Лазурит-Поліграф, 2009. — 144 с.
37. Штефан О. О. Деякі оми в авторському праві / О.О. Штефан, А.С. Штефан. — К.; ТОВ "Лазурит - Поліграф", 2007. — 52 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка: <http://www.korolenko.kharkiv.com>
3. Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого: <http://www.nplu.org>
4. Сайт Світової організації інтелектуальної власності (WIPO) – www.wipo.int
5. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі – www.me.gov.ua
6. Сайт інституту інтелектуальної власності – www.uipv.org
7. Сайт Українського агентства з авторських і суміжних прав – <http://uacr.kiev.ua>
8. НДУ інтелектуальної власності – www.ndiiv.org.ua
9. Цифрова патентна бібліотека – <http://library.ukrpatent.org>
10. Журнал «Інтелектуальна власність» - www.intelvas.com.ua